

D'iarr an Coiste Bainistíochta seomra teanga ar an Roinn Oideachais mar chuid den fhorbairt seo. Chreid an coiste an t-am sin agus creideann i gcónaí go bhfuil gá le seomra mar seo ar na cúiseanna seo a leanas.

1. Ranganna Gaeilge do thuismitheoirí. Tá oiread áirithe de thuismitheoirí na scoile nach as an gceantar seo dóibh agus ar an ábhar sin tá géarghá le seirbhís múinte teanga dóibh a chuirfeas ar a gcumas an freastal cuí a dhéanamh ar a gcuid páistí agus a chuideos leo an uasleas a bhaint as a gcuid oideachais i scoil Ghaeltachta. Tharla an lón sin a bheith chomh mór, agus tharla nach féidir teanga a mhúineadh gan ranganna rialta, níl aon amhras faoi ach go mbainfí úsáid an-mhinic as a seomra seo dá phríomhaidhm, múineadh na teanga.
2. Creideann an Bord go gcuireann an tAcht Oideachais 1998 an dualgas orainne mar Bhord Bainistíochta i gceantar Gaeltachta, an tseirbhís seo a chur ar fáil. Cuireann an tAcht seo de dhualgas sainiúil ar an scoil cuidiú le polasaithe bunaithe agus sealbhaithe Gaeilge sa cheantar, agus cultúr agus traidisiún an cheantair a chaomhnú.
3. Tá Scéim Chúntóirí Gaeilge bunaithe sna ceantair Ghaeltachta ar fad, arna maoiniú ag an Roinn Ealaíon, Oidhreacht, Gaeltachta agus Oileán, ina bhfostaítear cainteoir oilte Gaeilge leis an teanga a mhúineadh sna scoileanna. Ar an ábhar sin beidh an duine seo lonnaithe sa scoil againn go buan agus teastóidh spás leanúnach uaidh/uaithi le dualgais an phoist a chomhlíonadh go sásúil.

Tharla gur d'fhonn múineadh na teanga atá an seomra seo á lorg, beidh an cúntóir teanga in ann fearais teagaisc (taifeadáin, téipeanna fuaime agus físe, cairteanna, nótaí agus ceachtanna, ríomhaire, teilifís - fearais uilig na dea-mhúinteoireachta) a fhágáil faoi réir na hoibre sa seomra seo.

Cuideoidh sé seo ar bhonn oideachasúil le leanúnachas an teagaisc agus dá réir sin le dea-thoradh a bhaint amach maidir le spreagadh na teanga i measc thuismitheoirí agus daltaí araon.

4. Tá an Bord suite de freisin go mbainfear leas eile as an seomra teanga seo mar seo thíos:
 - * oideachas aosach, oideachas den dara seans agus ranganna litearthachta do thuismitheoirí na scoile agus do phobal an cheantair fré chéile; cúrsaí lae a bheadh i gceist anseo a d'fheilfeadh go háirithe do thuismitheoirí a mbeadh a gclann ag an scoil san am céanna a gcuirfí na cúrsaí ar bun.
 - * léachtaí agus cúrsaí oiliúna do thuismitheoirí i gcomhar leis na forais oideachais sa cheantar (m.sh., Áras Mháirtín Uí Chadhain, Muintearas na nOileán, Eagraíocht Scoileanna Gaeltachta, srl.). Creideann Bord Bainistíochta Scoil Sailearna, ar na cúiseanna thuasluaite uilig, go bhfuil géarghá leis an seomra teanga má táimid le misean sainiúil na scoile, mar a shainítear san Acht Oideachais 1998 é, a chomhlíonadh chun leasa ár ndaltaí, ár dtuismitheoirí agus phobal uilig an cheantair.

Scoil Náisiúnta Sailearna

le Fearghas Mac Lochlainn

Cuireann muid romhainn i gcónaí i Scoil Sailearna, an Ghaeilge agus cultúr na Gaeilge a chur chun cinn. Cuirtear an bhéim i gcónaí ar na gasúir a mholadh agus a spreagadh le Gaeilge a labhairt. Tugtar aitheantas don iarracht i gcónaí agus gríosáinn muid na gasúir le a bheith d'ilis don Ghaeilge agus a bheith mórálach aisti. Anuraidh, mar shampla, ghlac gasúir páirt i bhFéile Scoildrámaíochta na Gaillimhe. Cé nár bhaineadar amach aon duais chuireadar an-taispeántas ar siúl agus bhaineadar fhéin an-sult as freisin. B'iontach an spreagadh dhóibh a bheith ag léiriú dráma Gaeilge ar ardán na Taibhdheirce.

Bhí comórtas agallaimh bheirte ar siúl istigh i Rang a 6 agus fuair buaiteoirí an chomórtais deis an t-agallamh a léiriú ar TG4! Ag deireadh na bliana eagraíodh ceolchoirm bheag le slán a fhágáil le Rang a 6. Chuir na gasúir taispeántas den chéad scoth ar siúl, idir amhráin, cheol, agallaimh bheirte, sean-nós agus damhsa seite. Idir chuile mhír a bhí ag Rang a 6, bhí cuid den tallann áitiúil ann freisin. Bhí scéal againn ó Jimmy Chearra (a bhuaigh an chéad áit ag Oireachtas na bliana seo), cúpla stéibh ó Shíle Ní Scanláin (buaiteoir sean-nós faoi 18 anuraidh), agus bhí fothramán breá ceoil againn ó Johnny Óg Ó Conghaile agus Breandán Mac Craith. Bhí céapar damhsa ar an sean-nós againn ó Sheosamh Ó Neachtain (buaiteoir ag Oireachtas na bliana seo), agus agallamh beirte ó Eoin Ó Raighne agus Dónall Ó hÉalaithe a bhain an-gháirí amach.

B'iontach spreagúil an ócáid í. Chonaic na gasúir saibhreas teanga is cultúrtha a n-áit dhúchais fhéin agus go deimhin bhíodar fhéin mar chuid lárnach den taispeántas agus den ócáid seo. Tá rún againn sa Meithimh seo chugainn leanacht leis an nós seo. Ag Oireachtas na bliana seo i dTrá Lí, bhí seachtar as Scoil Sailearna ag glacadh páirt sa sean-nós agus sna hagallaimh bheirte. Cé nár thugadar leo aon duais mhór, b'iad iarscoláirí na scoile a thug leo an chéad agus an dara háit sna hagallaimh bheirte!

Amach Romhainn

Tá pleananna eile ar na bacáin againn freisin. Tá rún againn páirt a ghlacadh i gCór na nÓg, le cúnamh Dé, an bhliain seo chugainn. Beifear ag cur dlúthdhiosca nua le chéile go luath, *Rabhlai-Rabhlai Chonamara*, agus

is iad gasúir na scoile seo a bhéas lárnach sa taifeadadh sin - a bhuíochas do Thadhg Mac Dhonnagáin, Cathaoirleach Choiste na dTuismitheoirí. Is iontach an t-ádh atá orainn sa scoil go bhfuil tuismitheoirí chomh tacúil againn agus coiste gníomhach atá an-ghafa i saol na scoile. Níl dabht ar bith faoi, is iontach an t-ádh atá orainn an fhoireann atá againn sa scoil.

"Mol an Óige agus tiocfaidh sí". Murach

an moladh agus an spreagadh agus suim, dúthracht agus tallann na múinteoirí, ní bheadh toradh dhá réir le feiceáil ar na gasúir. Ní dhéantar faillí ach an oiread ar ghasúir atá ar bheagán Gaeilge sa scoil. Tá múinteoir sealadach againn sa scoil a bhíonn ag freastal ar ghasúir a thagann chun na scoile ar bheagán Gaeilge. Leis an gcúnamh breise seo, beidh na gasúir sin in ann a bheith iomlán páirteach i saol na scoile agus ar a gcompord ag labhairt Ghaeilge gan mórán achair.

Ach i ndeireadh an lae, is iad na tuismitheoirí na chéad mhúinteoirí agus na príomh-mhúinteoirí a mhúinfeas teanga dá gcuid

gasúr gan aon dabht. Mar atá ag tarlú i chuile Ghaeltacht ar fad na tíre, caithfear a admháil go bhfuil brú an Bhéarla ag méadú i gcónaí i gceantar Chois Fharraige. Níl aon neart ar seo, is cuid den tsaol é agus tá an saol ag athrú. Tá an "strainséar sa gcúinne," (an teilifíseán) i chuile theach anois agus ní féidir a shéanadh an tionchar a bhíonn aige seo ar theanga an teaghlaigh. Ina theannta sin tagann daoine nua isteach sa gceantar, gan mórán Gaeilge b'fhéidir, agus ar ndóigh fáiltíonn muid rompu.

Labhairt na Gaeilge

Molann muid do chuile thuismitheoir a bhfuil Gaeilge acu í a labhairt lena gclann ón tús. Níor cheart fanacht go dtosóidh na gasúir ar scoil. Beidh nósmaireacht teanga cothaithe faoin am seo agus é an-deacair a athrú. Sé an baile an suíomh is fearr agus is nádúraí le teanga a fhoghlaim. Foghlaimíonn gasúr óg líofacht agus saibhreas teanga sna blianta tábhachtacha seo sul má thosaíonn sé ag an scoil. Foghlaimíonn siad teanga i ngan fhios dhóibh fhéin gan aon anró sa suíomh seo.

Ba mhór an trua an saibhreas nádúrach seo atá ag

an gcainteoir ó dhúchas a cheilt ar do ghasúr. Ná bíodh faitíos ar bith ort nach bhfoghlaimíodh siad Béarla! Tá an lá sín thart agus Béarla in ár dtimpeall ins chuile áit!

Mura bhfuil Gaeilge ach ag tuismitheoir amháin, b'fhiú go mór don tuismitheoir sin neart Gaeilge a labhairt leis na gasúir agus neart deiseanna a thabhairt dhóibh í a chloisteáil. An gasúr a thosaíonn ag an scoil gan aon Ghaeilge, tá sé/sí faoi mhíbhuntáiste ón tús, mar go múintear chuile ábhar trí mheán na Gaeilge sa scoil. Déanann sé seo an saol níos deacra don ghasúr, don mhúinteoir agus don rang ar fad. Is fearr go mór fada an tuismitheoir sa mbaile, ná múinteoir teanga dá fheabhas é/í le teanga a mhúineadh do ghasúir.

Ná ceil an saibhreas atá agat ar do ghasúir! Ní haon ualach orthu an teanga!

Is tuar dóchais iad gasúir Scoil Sailearna. Tá an dea-cháil agus an dea-obair ag dul ó neart go neart. Scaipfidh an clú atá bainte amach ag gasúir na scoile agus beidh Scoil Sailearna mar shampla ag scoileanna na Gaeltachta. Le spreagadh, le díograis agus le comhoibriú idir an scoil agus an baile, níl a fhios céard is féidir linn a bhaint amach!

Ag Racáil sa Halla Mór i Scoil Sailearna.

Comhar Creidmheasa Cholm Cille Teoranta

le Dónall Mac Giolla Bhríde, Cathaoirleach

Tá Comhar Creidmheasa Cholm Cille Teoranta ar a chosa sa phobal anois le sé bliana déag, ó bunaíodh é i 1987. Is fada atá an Comhar Creidmheasa tagtha ar aghaidh ón bhfís a bhí ag an ngrúpa a tháinig le chéile i 1986 chun an geimhreadh a chaitheamh ag foghlaim faoi rialacha feidhme do chomhar creidmheasa. Bhí an grúpa den tuairim ag an am go mbeadh suas le 400 duine sa phobal ag iarraidh ballraíochta agus gur mhór an t-éacht é dá mbeadh £400,000 (timpeall €500,000 in airgead an lae inniu) sábháilte ag na baill sin. Is iomaí athrú atá tagtha ar an saol sa tír seo ó shin agus is dóiche go bhfuil sé áiféiseach a bheith ag déanamh comparáide idir mhianta sna blianta 1986/87 agus saol na bliana 2003 ach, fiú nuair a thógtar sin san áireamh, is beag a cheapfá i 1987 go mbeadh 5,000 ball i gComhar Creidmheasa Cholm Cille agus timpeall €15 milliún sábháilte acu ag aon am.

An Ceantar Feidhme

Nuair a bunaíodh é, bhí sé i gceist go mbeadh an Comhar Creidmheasa ag freastal ar cheantar ó na Forbacha go Casla, ach ba ghearr go raibh sé soiléir go raibh éileamh láidir ón taobh thiar agus leathnaíodh amach an ceantar feidhme chun go síneadh sé ó na Forbacha go Leitir Mealláin agus ó thuaidh chomh fada le Scríob. Timpeall 5 bliana ó shin bunaíodh comhar creidmheasa in Uachtar Ard agus tá seirbhís chomhair chreidmheasa ar fáil anois ag ceantar Gaeltachta dheisceart Chonamara ar fad sa tseirbhís a chuireann na comhair chreidmheasa Cholm Cille, Uachtar Ard agus An Chaisil ar fáil. Tá na ceantair eile, amach chomh fada le Bearna agus i dtreo Mhaigh Cuilinn faoi chúram na gcomhair chreidmheasa i gCathair na Gaillimhe. Ní féidir, gan amhras, dearmad a dhéanamh ar Oileáin Árann a bhfuil a gComhar Creidmheasa féin acu.

Comhar Creidmheasa i saol an lae inniu

Is minic a chloisfeá ráite é go bhfuil comhair chreidmheasa ag fás agus ag méadú agus gur mó cosúil le bainc cuid acu anois. Ní aon locht ar áit é a bheith ag fás agus thosaigh mé amach go deimhin sa phíosa scríbhneoireachta seo ag déanamh gaisce faoin bhfás atá tagtha ar Chomhar Creidmheasa Cholm Cille ó bunaíodh é i 1987. Is í an fhadhb, áfach, ná go mbíonn a bhrú féin ag baint le fás agus le forbairt. Bíonn an brú sin ceangailte le seirbhísí níos iomláine a

chur ar fáil, costais a bhainistiú agus nithe eile mar iad, agus tá an baol ann ag an am sin go gcaillfear an ceangal pearsanta atá ag an gcomhar creidmheasa leis an bpobal. Tá an ceangal sin bunaithe ar an mbunphrionsabal gur leis na baill an comhar creidmheasa.

Leis an bhfás atá tagtha ar Chomhar Creidmheasa Cholm Cille bíonn ar an mBord Stiúrtha aghaidh a thabhairt ar chuid de na ceisteanna sin ó am go chéile. Bunaíodh an Comhar Creidmheasa in am gur mó suim a bhí ag na bainc sa duine le post buan agus ioncam seasmhach. Bhí feiceáil níos fearr ag comhair chreidmheasa eile a bunaíodh siar chomh fad le tús na 1960' daí ar an saol sin inar cuireadh fáilte sna bainc roimh choigiltis ach nach raibh sé chomh héasca sin iasacht a fháil. D'fhás gluaiseacht na gcomhar creidmheasa mar go raibh siad ag cur seirbhíse ar fáil don phobal ina gceantar féin faoina raibh deis ag na daoine airgead a shábháil agus iasachtaí a fháil as an gciste airgid a bhí sábháilte ag na baill uile.

Tá an saol athraithe anois, dár ndóigh, agus fógraí i chuile nuachtán agus ar an teilifís chuile lá ag tairiscint iasachtaí d'aon duine atá sásta iad a thógáil. Fágann sin go bhfuil comhair chreidmheasa i ngach áit ina suí ar shuimeanna móra airgid - tá na baill sásta a gcuid airgid a shábháil sa chomhar creidmheasa mar go bhfuil ráta maith díbhinne á íoc leo gach bliain ach tá an mhargaíocht ag dul i bhfeidhm orthu agus téann siad chuig an mbanc don iasacht.